

Nader onderzoek vleermuizen

Onderzoek in het kader van de woningbouwontwikkeling Molenschot in Soest

projectnr. 237447
revisie 0
20 oktober 2014

Opdrachtgever

Woonzorg Nederland - Woonzorg Nederland Projectontwikkeling B.V.
T.a.v. de Heer M. Bosboom
Postbus 115
1180 AC Amstelveen

datum vrijgave	beschrijving revisie 0	goedkeuring	vrijgave
			drs. K.E. van Dijk

Colofon

Projectgroep bestaande uit:

ir. S.C.H.J van Eijk
J.J de Graaf
drs.ing. M.L. Braad

Tekstbijdragen:

ir. S.C.H.J van Eijk

Datum van uitgave:

20-10-2014

Contactadres:

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Copyright © 2014

Antea Group Nederland

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

blz.

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Huidige situatie.....	3
1.3	Voorgestane ontwikkeling	4
2	Methode.....	5
2.1	Aanpak onderzoek	5
2.2	Bezoeken	6
3	Resultaten	7
3.1	Ecologie van vleermuizen.....	7
3.2	Verslagen veldbezoeken	7
3.3	Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen	8
4	Conclusies en aanbevelingen	13
4.1	Conclusies onderzoek.....	13
4.1.1	<i>Vleermuizen</i>	13
4.2	Toetsing Flora- en faunawet	13
4.2.1	<i>Vleermuizen</i>	13
4.3	Aanbevelingen	14
5	Bronnen.....	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

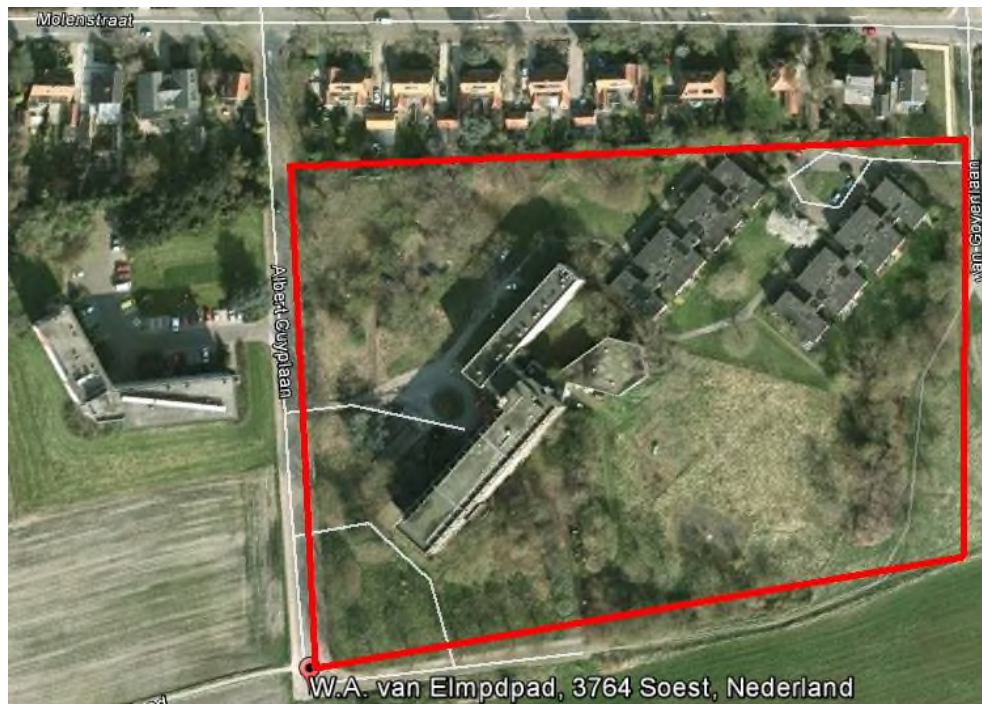
In verband met de verplaatsing van verzorgingshuis Molenschot heeft Woonzorg Nederland plannen ontwikkeld voor de herinrichting van het Molenschotterrein in Soest. Op het terrein worden circa 86 woningen gerealiseerd, verspreid over meerdere woningtypen (vrijstaand, twee-ondereenkap en appartementen).

In ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. Het bestaande verzorgingshuis wordt voor de herontwikkeling gesloopt. Uit de Natuurtoets Molenschot, oktober 2007 is naar voren gekomen dat het oude verzorgingshuis (locatie Molenschot) mogelijk als vast rust- en verblijfplaats voor vleermuizen wordt gebruikt. In 2008 is een vleermuisonderzoek (Braad, 2008) uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen in het plangebied Molenschot te Soest. Een onderzoek naar zwaarder beschermde soorten zijn slechts drie jaar geldig (DR, 2011). In 2014 is een actualisatie uitgevoerd van het vleermuisonderzoek.

Vleermuizen zijn zwaarder beschermde soorten en staan vermeld op Tabel 3 van het Vrijstellingsbesluit en Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn. Voor vleermuizen geldt een zwaar afwegingskader. Om te bepalen welke soorten gebruik maken van het verzorgingshuis als verblijfplaats heeft u Antea Group opdracht verleend het vleermuisonderzoek te actualiseren om de effecten van de voorgenomen sloop te bepalen op de zwaarder beschermde vleermuizen.

1.2 Huidige situatie

Het plangebied is oostelijk gelegen in Soest. Het betreft een leegstaand verzorgingshuis met bijgebouwen en bijbehorende groenelementen. Het verzorgingshuis bevat asbest en daar wordt met de nodige borden rond het gebouw voor gewaarschuwd. Op afbeelding 1.1. zijn de grenzen van het plangebied met rode lijnen aangegeven. Het plangebied is gelegen in atlasblok 32 - 22 kilometerhok 32 - 22 - 55, coördinaten 149254,387 – 465284,720.

Afbeelding 1.1. Het plangebied.

1.3 Voorgestane ontwikkeling

Alle bestaande bebouwing op het Molenschotterrein wordt gesloopt. Op het terrein zullen circa 86 woningen gerealiseerd gaan worden. Langs de Eng komen een 7-tal vrijstaande woningen en 6 tweekappers. Aan de oostzijde van het middengebied zal een kleinschalige appartementencomplex in twee lagen gerealiseerd worden. Tussen de Eng en de nieuw te realiseren woningen zal een groene erfafscheiding een natuurlijke barrière vormen. (Oranjewoud, 2007).

Afbeelding 1.2. De verruigde gazons en terrassen rondom het plangebied.

2 Methode

2.1 Aanpak onderzoek

Tijdens het onderzoek is gewerkt volgens de **richtlijnen** voor het inventariseren van vleermuizen, die zijn opgesteld door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureau; 'Vleermuisprotocol 2013' (NGB, 2013).

Tijdens het onderzoek is (gericht) gezocht naar jagende, trekkende, en zwermende vleermuizen. Daarnaast is ook gezocht naar paarterritoria en verblijfplaatsen. Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om een vleermuisonderzoek verspreid over het seizoen uit te voeren.

De vleermuisdetector is bij vleermuisonderzoek een onmisbaar apparaat. Met dit apparaat worden de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar gemaakt. Door verschillen in klank, ritme en andere kenmerken is het mogelijk de verschillende soorten te onderscheiden en de aard van gedrag te bepalen.

Er is steeds met twee detectors gewerkt, een Petterson D200 en een Petterson D240x. De D200 was daarbij afgesteld tussen de 20 en 25 kHz en de D240x tussen de 40 en 45 kHz. Op die manier kunnen alle vleermuissoorten, waarvan het voorkomen in Nederland bekend is, worden ontvangen. Met de Petterson D240x detector kunnen tijdens het veldwerk opname worden gemaakt die achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound. Vooral voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 12 graden zijn belemmerende factoren. Tijdens dergelijke weersomstandigheden wordt er niet gewerkt.

Gedurende de veldbezoeken werd het onderzoeksgebied te voet doorkruist, zodanig dat een gebiedsdekkende inventarisatie werd verkregen.

Voorafgaand aan de avondbezoeken is bij daglicht op de locatie naar sporen gezocht die op het voorkomen van vleermuizen duiden (vleermuiskeutels, meststrepen, afgebeten insectenvleugels en vetsporen). Daarbij zijn ook holten, spleten en scheuren die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen doorzocht.

2.2 Bezoeken

In totaal zijn zes veldbezoeken uitgevoerd in de periode juni tot en met september 2014.

Tabel 2.1. Overzicht bezoeken aan het plangebied Molenschot te Soest.

Datum	Tijd	Gemiddelde temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
19-6-2014	22.00-01.00	14°C	WNW-1	geen	100%
20-6-2014	03.30-05.15	12°C	NM-2	geen	100%
22-7-2014	22.00-01.00	23°C	NNO-1	geen	60%
23-7-2014	03.45-05.15	18°C	stil	geen	50%
27-8-2014	22.30-01.30	17°C	stil	geen	50%
26-9-2014	20.00-23.00	14°C	stil	geen	20%

Zowel in juni als in juli is een avond- en een ochtend veldbezoek uitgevoerd. In augustus 2014 is een avond/nacht bezoek uitgevoerd en ook in september 2014 is een avond/nacht bezoek uitgevoerd.

3 Resultaten

3.1 Ecologie van vleermuizen

Het onderzochte plangebied bevindt zich in een omgeving waar volgens de meest recente verspreidingsgegevens de in de onderstaande tabel genoemde vleermuissoorten in theorie waargenomen kunnen worden. In de tabel staat per soort weergegeven hoe ze het landschap gebruiken, waar verblijfplaatsen aangetroffen kunnen worden en de status van voorkomen in Nederland. Daarnaast is met een rood kruisje per soort aangegeven welke potenties het onderzochte plangebied en de nabije omgeving voor de desbetreffende soort heeft.

Tabel 3.1. Schematische weergave van het landschapsgebruik door vleermuizen.

Soort	Foerageergebied	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Licht jachtgebied	Licht vliegroute	Verblijfplaats in bomen	Verblijfplaats in gebouwen	Status
Gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X					A
Ruige dwergvleermuis	X	-	-	X	X					VA
Rosse vleermuis	X	X	X	X	X					VA
Laatvlieger	X	X	X	X	?					A
Tweekleurige vleermuis	X	X	X	X	X					Z
Gewone grootoorvleermuis	X	X	X	X	X					VA
Watervleermuis	-	X	X	X	X					A
Meervleermuis	-	?	?	?	-					Z
Franjestaart	X	X	X	X	X					Z
Baardvleermuis	X	X	X	-	-					Z
Brandt's vleermuis	?	X	X	-	-					ZZ

*A = algemeen, VA = vrij algemeen, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam.

3.2 Verslagen veldbezoeken

Bezoeken juni

Het avondbezoek in juni was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen. Er zijn deze avond vijftien foeragerende gewone dwergvleermuizen, drie ruige dwergvleermuizen, twee grootoorvleermuizen, twee laatvliegers en vier rosse vleermuizen waargenomen.

Het ochtendbezoek in juni was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes. Deze ochtend zijn vier gewone dwergvleermuizen waargenomen. Zwermgedrag is in het plangebied niet gezien.

Bezoeken juli

Het avondbezoek in juli was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen. Er zijn deze avond veertien foeragerende gewone dwergvleermuizen, vijf rosse vleermuizen, vier laatvliegers en een ruige dwergvleermuis waargenomen.

Het ochtend bezoek in juli was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes. Deze ochtend zijn zes gewone dwergvleermuizen, een rosse vleermuis en twee laatvliegers waargenomen. Zwermgedrag is in het plangebied niet gezien.

Bezoek augustus

Het bezoek in augustus is met name gericht geweest op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende mannetjes. Deze avond zijn in en nabij het gebied vijf foeragerende gewone dwergvleermuizen en drie ruige dwergvleermuizen waargenomen. Tevens zijn twee baltsend gewone dwergvleermuizen waargenomen. Paarverblijfplaatsen zijn niet gevonden en ook zwermgedrag is niet vastgesteld.

Bezoek september

Het bezoek in september is met name gericht geweest op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende mannetjes. Deze avond zijn er vijf foeragerende gewone dwergvleermuizen en drie ruige dwergvleermuizen waargenomen. Tevens zijn er twee baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Paarverblijfplaatsen zijn niet gevonden, ook is geen zwermgedrag vastgesteld.

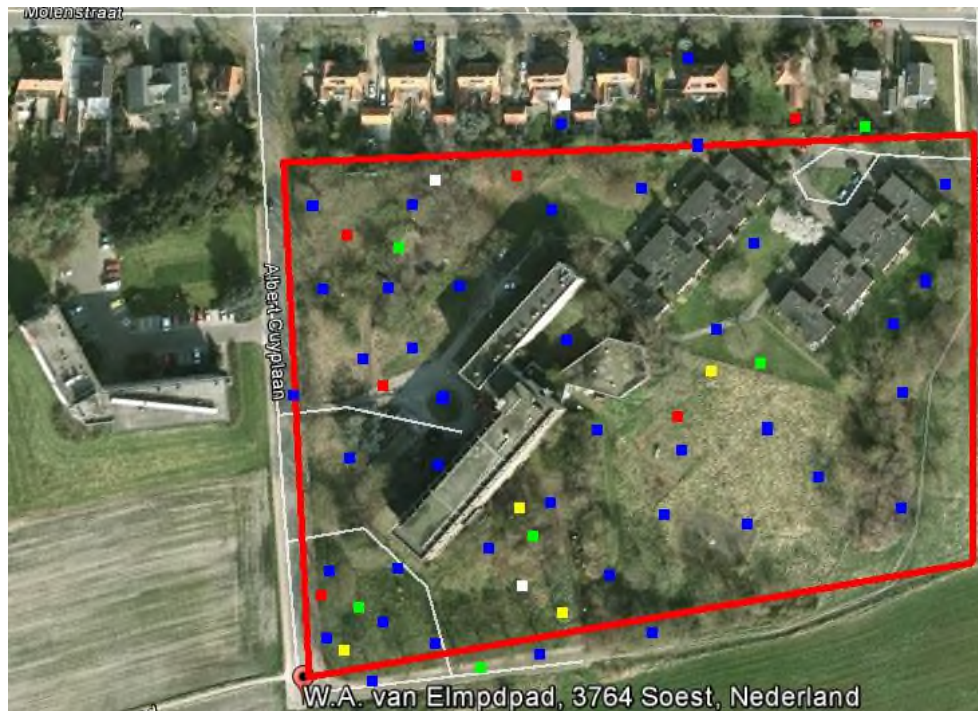
In Tabel 3.2 (pagina 13) zijn de gebruikte definities/termen ter verduidelijking opgenomen.

3.3 Overzicht gebruik van het plangebied door vleermuizen

In de gehele onderzoeksperiode zijn in en nabij het plangebied vijf soorten vleermuizen waargenomen:

gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i> ;
ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i> ;
rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i> ;
laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i> ;
grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i> .

De verspreiding van de vleermuizen in en nabij het plangebied is met stippen in Afbeelding 3.1 aangegeven. Om het beeld overzichtelijk en duidelijk te houden zijn niet alle waarnemingen weergegeven. Het kaartje geeft een beeld welke delen van het plangebied en omgeving het meest door de vleermuizen worden bezocht.

Afbeelding 3.1. Overzicht waargenomen vleermuizen:

Gewone dwergvleermuis	blauwe stip
Ruige dwergvleermuis	gele stip
Rosse vleermuis	rode stip
Laatvlieger	groene stip
Grootoorvleermuis	witte stip

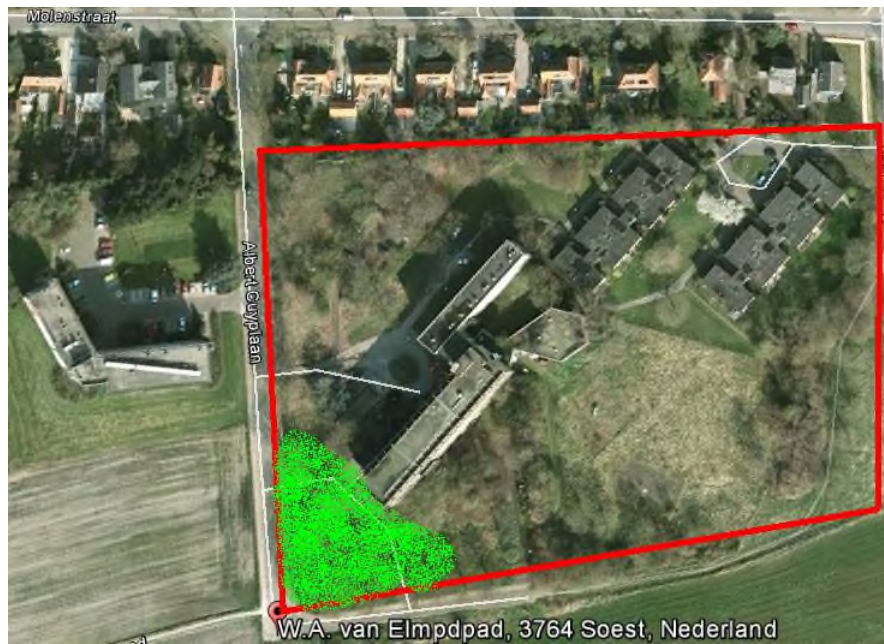
De overige in de tabel genoemde soorten zijn niet in het plangebied of de directe omgeving daarvan aangetroffen. Het betreft de tweekleurige vleermuis, watervleermuis, meervleermuis, franjestaart, baardvleermuis en de brandt's vleermuis.

Verblijfplaatsen/zwermgedrag

In het plangebied is geen zwermgedrag waargenomen en zijn ook geen verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden.

Foerageergebied

In het gebied dat met groen is aangegeven in Afbeelding 3.2 zijn steeds een behoorlijk aantal foeragerende vleermuizen waargenomen. Behalve in het najaar, toen was het opvallend stil. De ondergroei (dus niet de bomen) waren toen geklept. Dit onderhoud heeft duidelijk invloed gehad op de beschikbaarheid van voedsel op deze locatie.

Afbeelding 3.2. Plaats waar in/nabij het plangebied het meest gefoerageerd werd.

Vliegroutes

Over het gebied passeren/vliegen foeragerend vleermuizen. Van een echte vliegroute waar met een zekere regelmaat vleermuizen passeren is echter geen sprake.

Paarterritoria

Tijdens het eerste veldbezoek in augustus zijn twee baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen de plaatsen zijn aangegeven met gele stippen in Afbeelding 3.3. Tijdens het veldbezoek in september zijn ook drie baltsende gewone vleermuizen gehoord de plaatsen zijn met rode stippen aangegeven in de kaart.

Afbeelding 3.3. Plaatsen baltsende gewone dwergvleermuis.

Tabel 3.2: Gebruikte definities en termen.

Verblijfplaatsen/zwermgedrag

Vleermuizen gebruiken gedurende het jaar meerdere typen voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit zijn zomerverblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen, kraamverblijfplaatsen en paarverblijfplaatsen.

Foerageergebied

Gebied waarbinnen een soort foerageert. Een foerageergebied is van essentieel belang voor het functioneren van de verblijfplaats wanneer er geen alternatieve foeragegebieden zijn om de eventuele aantasting ervan op te vangen.

Vliegroutes

Vaste route vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied, waarvan minimaal 5% van de in de verblijfplaats aanwezige individuen gebruik maakt. Een vliegroute is essentieel wanneer er geen goede alternatieve vliegroute is om vanuit de verblijfplaats het betreffende foerageergebied te bereiken dan wel dat er wel een alternatieve vliegroute is, maar het gebruik hiervan kost vergeleken met de originele vliegroute teveel energie (te ver omvliegen of te onbeschermt).

Paarterritoria

Territorium waarbinnen een mannelijke vleermuis balst en deze verdedigt tegen andere mannetjes. Binnen een paarterritorium ligt de paarverblijfplaats.

Baltsroep

Sociaal geluid (roep) dat mannelijke vleermuizen gedurende de paartijd produceren met de functie om vrouwtjes te lokken en andere mannetjes af te weren. De baltsroep kan bestaan uit een werfroep en contactroep.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies onderzoek

4.1.1 *Vleermuizen*

In totaal zijn in het plangebied Molenschot te Soest en omgeving de onderstaande beschermde soorten aangetroffen:

- gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*;
- ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*;
- rosse vleermuis *Nyctalus noctula*;
- laatvlieger *Eptesicus serotinus*;
- grootoorvleermuis *Plecotus auritus*.

Er zijn geen (paar)verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied gevonden. Bij inspectie van het plangebied bij daglicht zijn geen sporen (o.a. uitwerpselen) gevonden die duiden op verblijfplaatsen. Ook het najaarszwermgedrag is niet waargenomen in het plangebied.

Vanuit de omgeving komen vleermuizen aanvliegen om te foerageren langs het groen het verzorgingscomplex. Foeragerende vleermuizen zijn met name waargenomen in het zuidwestelijke deel van het plangebied. Het foerageergebied is niet van essentieel belang voor vleermuizen, omdat in de directe omgeving goed te bereiken foerageergebied aanwezig is.

Van een echte duidelijke (essentiële) vliegroutes is geen sprake in het plangebied. De vleermuizen komen en gaan, zonder duidelijke regelmaat in de vliegbewegingen.

De balts/roep van de gewone dwergvleermuis is in augustus twee keer gehoord en in september drie keer in en nabij het plangebied. Er zijn echter geen paarverblijven gevonden. Het verzorgingscomplex vormt geen onderdeel van het paarterritoria van vleermuizen. Zwermgedrag in het najaar is ook niet waargenomen.

Kortom er zijn geen sporen gevonden die duiden op verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied.

4.2 Toetsing Flora- en faunawet

4.2.1 *Vleermuizen*

In het plangebied zijn diverse baltsende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Baltsende gewone dwergvleermuizen hebben geen vaste baltsplek, maar zijn veelal mobiel. Roepende mannetjes hebben dus in de nabijheid een territorium en paarverblijfplaats. Paarverblijfplaatsen behoren tot de vaste rust- en verblijfplaatsen en zijn volgens de Flora- en faunawet beschermd. Dergelijke paarverblijfplaatsen kunnen zich zowel binnen als buiten het plangebied bevinden. Binnen het plangebied zijn dergelijke verblijfplaatsen niet aangetroffen. Het is dan ook niet te verwachten dat de voorgenomen (sloop)werkzaamheden leiden tot een verstoring van een (beschermde) paarverblijfplaats.

Foerageergebied is beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste rust- en verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van het foera-

geergebied de verblijfplaats ook zou verdwijnen. De voorgenomen (sloop)werkzaamheden in het plangebied hebben een beperkt effect op de foerageermogelijkheden van vleermuizen. In de direct omgeving van het verzorgingscomplex zijn voldoende en goed bereikbare alternatieve foerageergebieden aanwezig. De sloop heeft dan ook geen negatief effect op de lokale populatie.

4.3 Aanbevelingen

Vleermuizen

Alhoewel geen verblijfplaatsen zijn aangetroffen maken vleermuizen wel gebruik van de omgeving in en nabij het plangebied. Om te voorkomen dat vleermuizen tijdens de werkzaamheden worden verstoord, wordt aangeraden om het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te beperken (ook tijdens de sloop en bouw). Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn namelijk gevoelig voor lichtverstoring.

In het toekomstige ontwerp kan rekening worden gehouden met (gebouwbewonende)vleermuizen door verlichting te gebruiken die minder verstorend is voor vleermuizen. Lage armaturen met wit licht die naar beneden uitstralen vormen geen belemmering voor vleermuizen en zouden gebruikt kunnen worden.

Daarnaast zijn er speciaal voor renovatie of nieuwbouw onderhoudsvrije vleermuisenkokers in de handel die ingemetseld kunnen worden en zogenaamde vleermuiskwartieren die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren (zie onder andere Brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen' (Korsten *et al.*, 2011).

5 Bronnen

Braad, 2008. Vleermuisonderzoek Locatie Molenschot Soest. Oranjewoud, projectnummer: 176183.

Limpens, H., Regeling, J., Koelman, R., april 2009. Vleermuizen en planologie.

Twisk, P., i.s.m. de Zoogdiervereniging mei 2008. Handleiding Netwerk Noord-Brabant Vleermuizen en Steenmarters in Gebouwen.

Twisk, P., Limpens, H., december 2006. Een thuis voor de vleermuis. Beschermingsplan voor de vleermuizen in Noord-Brabant. Uitgave Provincie Noord-Brabant.

Limpens, H., Twisk, P., Veenbaas, G., 2004. Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouw, Delft, en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem.

Oranjewoud, 2007. Natuurtoets Molenschot, Soest. Onderzoek in het kader van ruimtelijke ingrepen.

RVO, maart 2014. Soortenstandaard Gewone dwerg vleermuis.

RVO, maart 2014. Soortenstandaard Ruige dwerg vleermuis.

RVO, maart 2014. Soortenstandaard Gewone grootoorvleermuis.

RVO, maart 2014. Soortenstandaard Rosse vleermuis.

RVO, maart 2014. Soortenstandaard Watervleermuis.

Bijlage 1: Wettelijk kader

Flora- en faunawet

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Flora- en faunawet.

Algemeen Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrictlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EL&I (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht. Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan. Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrictlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EL&I door het indienen van een ontheftingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te

vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat zelfde geldt voor vogelsoorten. Zie bijlage 1 Flora- en faunawet voor een beschrijving van de te volgen procedure voor deze soorten.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Wanneer gesloopt of gekapt wordt zonder vervolgonderzoek te laten plaatsvinden, en er blijken beschermde soorten aanwezig te zijn, dan wordt de Flora- en faunawet overtreden. Dit is een economisch delict waar boetes aan verbonden zijn.

Onderzoek naar vleermuizen duurt ongeveer 6 maanden. Indien het onderzoek over de winterperiode heen getrokken moet worden, kan het langer duren. Onderzoek naar andere soortgroepen kan vaak sneller (met 1 of 2 bezoeken) afgerond worden. De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Een vleermuisonderzoek is circa drie jaar geldig. Indien de werkzaamheden niet binnen drie jaar hebben plaatsgevonden, dan moet opnieuw onderzoek worden uitgevoerd.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EL&I

geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

1. het Ministerie van EL&I geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
2. de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.